

Juryrapport
KHMW Treub Bate 2026

Dr. E.A.L. (Eduard) Pop

A synchronized Early-to-Middle Pleistocene chronological framework for Homo erectus on Java (Indonesia)

Naturalis Biodiversity Center

Geachte aanwezigen,

Het is mij een groot genoegen om hier vandaag dr. Eduard Pop te feliciteren met de toekenning van de Treub Bate van € 25.000 voor zijn onderzoek naar de ouderdom van Homo erectus op Java in Indonesië. Het is met recht een historisch moment: de eerste Treub Bate binnen de KHMW die wij hier met elkaar vieren.

De Treub Bate is vernoemd naar Melchior Treub (1851-1910), directeur van 's Lands Plantentuin in Buitenzorg op Java. De naar hem vernoemde Treub-Maatschappij, opgericht in 1890, is in 2024 als Fonds op naam ondergebracht bij de KHMW. De Treub-Maatschappij was opgericht om wetenschappelijk onderzoek in de tropen te stimuleren. Door deze financiering heeft het een grote rol gespeeld in het geologische onderzoek in Indonesië o.a. naar de Trinil vindplaats. Hoe prachtig is het dan ook om nu, de missie van Treub door te zetten met een vervolgonderzoek naar het uiterst nauwkeurig dateren van de Homo-erectus vindplaatsen Trinil en Sangiran.

Dr. Pop is paleoantropoloog verbonden aan Naturalis Biodiversity Center en heeft zich gespecialiseerd in homininen uit het vroeg- en midden-Pleistoceen (voorlopers van de mens) van Java. Dat is ongeveer 2,5 miljoen en 125.000 jaar geleden. Dat is nog best een lange tijd waar in de ontwikkeling van mensachtigen naar de mens belangrijke stappen zijn gezet. Die ontwikkelingen nauwkeurig uitpluizen en koppelen aan de omgevingsveranderingen is essentieel. Met zijn onderzoek draagt dr. Pop bij aan een van de meest fundamentele vragen binnen de menselijke evolutie: wanneer, hoe en onder welke omstandigheden leefden onze vroege verwanten in Zuidoost-Azië?

Java neemt daarbij een unieke plaats in. Het eiland heeft enkele van de belangrijkste fossiele vondsten van Homo erectus ter wereld opgeleverd en vormt een cruciale schakel in ons begrip van de verspreiding en ontwikkeling van vroege mensachtigen buiten Afrika. Ondanks meer dan een eeuw onderzoek blijven er echter belangrijke vragen bestaan over de precieze ouderdom van fossielen en sedimentaire afzettingen. Zonder een betrouwbare chronologie is het immers moeilijk om evolutie, migratie en omgevingsveranderingen in hun juiste context te plaatsen.

Het onderzoeksvoorstel van dr. Pop richt zich precies op deze uitdaging. Het doel is het ontwikkelen van een robuuste dateringsmethodiek voor belangrijke vindplaatsen op Java.

Door geavanceerde dateringsmethoden te combineren met een zorgvuldige analyse van de geologische context wil hij een steviger temporeel fundament leggen onder toekomstig paleoantropologisch onderzoek. Daarmee levert dit project nieuwe inzichten op voor internationale discussies over de evolutie van de mens in Azië.

Wat dit onderzoek bijzonder maakt, is de combinatie van wetenschappelijke ambitie en methodologische zorgvuldigheid. Grote wetenschappelijke doorbraken beginnen vaak met het stellen van de juiste vragen, maar zij zijn alleen mogelijk wanneer de onderliggende gegevens betrouwbaar zijn. Door te investeren in een solide chronologisch raamwerk versterkt dr. Pop de basis waarop toekomstige generaties onderzoekers kunnen voortbouwen.

Een onderdeel waar de commissie erg van onder de indruk was, is de nauwe samenwerking die dr. Pop en zijn team hebben opgebouwd met Indonesische collega's. Al ten tijde van Melchior Treub waren Nederlandse onderzoekers actief in wat nu Indonesië is, maar dit onderzoek vond in het verleden plaats binnen een koloniale context. Sinds een jaar of tien is ook het gezamenlijke paleoantropologisch veldwerk in Indonesië sterk geïntensiveerd. De Treub Bate zal bijdragen aan de samenwerking tussen onderzoekers in Indonesië en Nederland en draagt zo bij aan nieuwe wetenschappelijke kennis, en versterkt ook duurzame onderzoeksnetwerken en capaciteitsopbouw. Daarnaast weerspiegelt dit project het belang van internationale samenwerking. Onderzoek naar de menselijke evolutie vereist expertise uit verschillende disciplines en landen.

Het moge duidelijk zijn, wat dr. Pop kenmerkt, is zijn vermogen om verschillende disciplines met elkaar te verbinden. Zijn onderzoek bevindt zich op het snijvlak van paleoantropologie, geologie, geochronologie en archeologie. Juist door deze integrale benadering weet hij nieuwe vragen te formuleren en bestaande inzichten kritisch te toetsen. Dr. Pop kenmerkt zich door wetenschappelijke nauwkeurigheid, zijn collegiale instelling en zijn vermogen om langdurige internationale samenwerkingen op te bouwen. Dat zijn kwaliteiten die essentieel zijn voor onderzoek dat letterlijk en figuurlijk diep in de tijd graaft.

De toegekende onderzoeksbijdrage van € 25.000 is daarom meer dan een erkenning van een veelbelovend project. Zij is tevens een waardering voor de expertise, toewijding en wetenschappelijke visie van dr. Pop. Zijn werk laat zien hoe fundamenteel onderzoek naar ons verre verleden kan bijdragen aan een beter begrip van de geschiedenis van de mensheid. De Indonesische-Nederlandse samenwerking is een inspirerend voorbeeld voor velen en helemaal in lijn met de doelstelling van de Treub Bate.

Beste Eduard, namens de KHMW en de oud-leden van de Treub Maatschappij feliciteer ik u van harte met deze welverdiende toekenning. Wij wensen u veel succes met de uitvoering van dit belangrijke onderzoek en kijken uit naar de nieuwe inzichten die hieruit zullen voortkomen.

Van harte gefeliciteerd.

Prof. dr. J.L. (Leonard) Blussé van Oud-Alblas, emeritus-hoogleraar geschiedenis van de Europees-Aziatische betrekkingen Universiteit Leiden

Prof. dr. T.A. (Thom) Bogaard, hoogleraar hydrologie en geomorfologie Technische Universiteit Delft

Prof. dr. R.W. (Robert) Sauerwein, medeoprichter en wetenschappelijk adviseur TropIQ Health Sciences, emeritus-hoogleraar medische parasitologie Radboudumc, oud-arts-microbioloog

De jury vergaderde op 20 maart 2026 online onder leiding van KHMW-maatschappelijk lid mr. M. (Mieke) Zaanen. Tevens waren ter vergadering aanwezig prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW en drs. S. (Saskia) van Manen, secretaris-directeur KHMW